

כלאים, שהרי אח"כ חורשין ומחפין על הכלאים, דבזה לכו"ע איכא איסורא, ולכן היו צריכין לעקור.

★ ★

עייין בחזקוני (ריש פ' כי תשא) שפרשה זו של נתינת שקלים, נאמרה לבני ישראל באחד באדר, כדי להשמיע על השקלים לתרומת הלשכה לקנות הקרבנות להקריב מא' בניסן שבו הוקם המשכן עיי"ש.

★ ★

בגמ': הכל יוצאין בי"ד שהוא זמן קרייתתה וכו'.

הנה בירושלמי מגילה (פ"ב ה"ג) מבואר שבן עיר אינו מוציא כרך בט"ו, לפי שבן עיר אינו יוצא ידי קריאתה בט"ו. אבל בן כרך שקרא לבן י"ד בי"ד נשאר שם בספק אם יצא בן העיר, שהרי י"ד זמן קריאתה לכל הוא, ובן הכרך בדיעבד יוצא בו י"ד, ומספק"ל אי נקרא מחוייב בדבר.

והנה בבבלי ריש מגילה איתא דדרשינן בזמניהם זמנו של זה לא כזמנו של זה, שלא תימא דאי בעו ליקרי או בי"ד או בט"ו. ומדייק הפרי חדש (ריש סי' תרפ"ח) דלפי זה הבבלי פליג אהירושלמי דידן, וילפינן מקרא זה שכמו שאין בן עיר יוצא בט"ו, ה"נ אין בן כרך יוצא בי"ד.

אמנם בביאור הגר"א (סעיף ד') נקט שירושלמי זה הוא להלכה, וגם הבבלי מודה לזה, וכתב שלכן עיר שהיא ספק מוקף ספק אינו מוקף קורא בי"ד, ותמה המשנל"מ דגבי ד' כוסות דמספק"ל להגמ' אי בעי הסיבה בב' כוסות הראשונים או בב' כוסות האחרונים מסיק דמחמת ספק בעי להסב בארבעתן, וכתב הר"ן דאל"כ מיעקר התקנה, ואילו כאן בספק עיר ספק כרך קורא בי"ד, וקשה דגם שם הו"ל להסב רק בב' כוסות הראשונות. ולהנ"ל ניח"ל דהתם להצד דבעי הסיבה בב' כוסות האחרונות, לא יצא ידי חובתו אם מיסב בב' כוסות הראשונות. משא"כ הכא בקריאת מגילה, שגם בן כרך יוצא בדיעבד בי"ד, שפיר קורא עיר שהוא ספק כרך בי"ד, ודיו בזה.

עוד מיישב בזה מה שקוראין בי"ד בברכה, וקשה דאם אמנם קוראים בי"ד מחמת ספק, אבל האיך קוראים בברכה הא ספק ברכות להקל. אבל להנ"ל ניחא, דכיון דבדיעבד יוצא

בי"ד שפיר יכול לברך. וכיוצא בזה כתב גם בפרמ"ג (אשל אברהם ס"ק ו' ומשב"ז ס"ק ד').

ומה שהביא הפר"ח ראי' מסוגית הש"ס דדריש זמנו של זה לא כזמנו של זה. דחה הפמ"ג דהיינו לענין לכתחילה, שבן כרך קורא בט"ו ולא בי"ד. ע"כ. איברא דיש לטעון בעד הפר"ח שכמו שילפינן מאותו דרש לענין בן עיר שאינו יוצא בט"ו ואפילו בדיעבד, א"כ בחדא מחתא נינהו, וה"נ בן כרך אינו יוצא בי"ד מחמת טעם זה.

★ ★

בשו"ת תורת חסד (או"ח סי' ל"ח) הביא מחלוקת הרמב"ם והגאונים לגבי עיירות המסופקות אם מוקפות חומה מימות יהושע בן נון, דדעת הרמב"ם שקורין בי"ד ובט"ו ורק מברכים בי"ד. וכן פסק בשו"ע. אך הר"ן (בפ"ק דמגילה) מביא בשם הגאונים דא"צ לקרוא אלא בי"ד. וכתב שם (ס"ק ה') דמדברי הירושלמי כאן מבואר כדעת הרמב"ם ולא כדברי הגאונים דעיירות המסופקות צריכין לקרות מדינא בי"ד ובט"ו. ולדברי הגאונים צ"ל הכא בפ"י הירושלמי דעיירות המסופקות שקורין ג"כ בט"ו הוא רק במדת חסידות כמ"ש בר"ן הנ"ל רק דבמקומות שנהגו כן לקרות ב' ימים אין להם לשנות מנהגם. ואף דממ"נ יצא בדיעבד בקריאת י"ד, מ"מ יש מקום למנהגם (ולא הוי מנהג בטעות) מחמת די"ל דמחמירין בזה כמו לכתחלה ומ"מ אין זה חיוב מדינא רק ממדת חסידות כו'. ועכ"פ לפי המבואר בירושלמי, בכרכים יוצאין ג"כ בדיעבד בקריאת י"ד. (וע' בירושלמי במגילה פ"ק ה"ג ובפ"ב ה"ג) וכו' ע"ש עוד בזה.

★ ★

בגמ': רבי חזקיה שא"ל מעתה בני בב"ל משמיעין על השקלים מראשו של חורף.

הגאון ר' חיים קניבסקי שליט"א בפ"י השקל החדש בביאור הלכה (ה:): תמה דאמאי נצריכם לשקול מתחילת החורף, והא בתענית (י). מבואר דמירושלים ועד נהר פרת הוא מהלך ט"ו יום, ונהר פרת הוא בקצה בכל כדמבואר בקידושין (עא:): דבבל יושבת בין פרת לחדקל, ואיך יתכן דזמן הליכה מבבל לא"י הוא חצי שנה. ותירץ עפ"י מש"כ הרז"ה בר"ה דמלכות בבל הגיע אז עד קצה המזרח, וישראל